

פנינים יקרים אמרות טהורות
והדרכות ישרות שנשמעו מפי
מורן רבינו ראש הישיבה שליט"א

פרשת תרומה תשפ"ג

פרשת תצוה - זכור תשפ"ג
גליון י"ח

פרשת תרומה רעוא דרעיון

לוי לשמי -
מצוות צדקה לשם שמים

אלא הכונה שכאשר הנותן נותן אל לבו לדאוג שהעני מקבלו במהירות, ומשתדל שיקבלו בסבר פנים יפות, באופן מכובד, ונעשה יותר בשלימות אצל העני, ועל ידי זה יכול העני להתקרב יותר לעבודת השי"ת 'לשם שמים', אזי ענין זה עולה לנותן לשם מצוות צדקה 'לשם שמים', וזה כוונת רש"י ויקחו העני הלוקח מקבל לי התקרבות לעבודת ד' על ידי התרומה, אזי לי לשמי עולה המצוה לשם הקב"ה אף לנותן.

עובדא מהרה"ק ר"מ מפרמישראלן
בענין לשמה במצוות צדקה

ומענין מה שאינו נצרך כל כך עבודת ה' לשם שמים' במצוות צדקה, ראיתי בספרים מובא עובדא אצל הרה"ק רבי מאיר מפרעמישלאן זיע"א שסיפר אשר כך הוה מעשה, יום אחד עליתי לשמים ונעצרתי ליד השער של גן העדן לראות את הנעשה, והנה אני רואה תלמיד חכם בא ומגיש, והוא אומר להיכנס לתוך הגן, אבל שומר הפתח חוסם את הדרך בפניו, תחילה הוא אומר צריך לבדוק ולראות אם אמנם התורה שלמדת היתה תורה לשמה, ולא לשם כבוד לשם פרנסה וכדומה, עליך להמתין מעט. עוד הם מדברים והנה קרב ובא רבי צדיק מיוחס גדול בנם של קדושים, והוא שם פעמיו בצעדים ישר אל גן העדן, מה הבהילות הזאת, שואל המלאך, מה הזכות הגדולה שבידך, פותח הצדיק ומונה לפניו שורה ארוכה של מעשים שעשה בחייו התענה בצומות בסיגופים במקוואות עמד בתפילה ימים תמימים אמר תהלים למד זוהר עסק בקבלה וכי לא די בכך, משיב לו המלאך די והותר אבל תחילה צריך לברר ולדעת אם אמנם היה כל זה לשמה ולא לשם כבוד ולשם פרנסה - המתן מעט. בין כה וכה מגיע יהודי פשוט מגושם שהיה חוכר אצל אחד הפריצים, מעמידו המלאך ושואל 'ומה המעשים הטובים שבידיך', נאנח היהודי אין בידי בידי מעשים, כי אם זאת - שדלת ביתי

הקושיא, בזה"ל דאם נעשה ברכה כמו על כל מצוה ומצוה, אזי צריך הכנה בנקיות וטבילה ולשם יחוד וכדומה, ובין כך ימות העני מרעב, לזאת לא הוצרכה התורה שום ברכה והכנה כדי שלא יהי' להאדם שום תי' אשר אינו מוכן עוד לעשות ברכה.

במצוות צדקה - עיקר המצוה אצל המקבל

והיינו שבמצוות צדקה לא חייב הקב"ה את בני ישראל בדבר שיש בו חשש שיכול לגרום לעגמת נפש לעני על ידי מה שיהדר הנותן במה שציוה הקב"ה במצוה זו, והנה דבר פלא חזינן הכא שהרי במצוות צדקה יש ב' חלקים חלק הנותן שמקיים מצוות נתינת הצדקה, וחלק העני המקבל את הצדקה, ובמה שאין הקב"ה מצוה לנותן לברך על המצוה - בזה גופא אמרה תורה לגרע בחלק הנותן, וכל זאת - כדי שחלק המקבל יהיה יותר בשלימות, ולא מצינו כענין זה בשאר מצוות שיתבטל הידור מצוה אצל אחד, מפני תועלת השני, ונראה כי הענין בזה שכאשר מקיימים מצוה שהוא עשיית חסד עם השני - אזי אכן עיקר המצוה הוא מה שיהיה לשני, ותכלית המצוה מתקיים אצל המקבל, ולכן אם אצל העני הוא יותר בשלימות עולה הוא גם לנותן שיהיה נחשב אצלו השלימות ביתר שאת.

ביאור דברי רש"י
דקאי על העני המקבל את הצדקה

ועל פי זה אפשר דזהו מה שנתבאר (כמו שדייק הרה"ק מהר"י מבעלזא זיע"א מדברי חז"ל) גם בענין מצוות 'לשם שמים' אמרה תורה שאין הנותן מחויב בו כל כך, ואם כן איך יקיים מצוות צדקה לשם שמים,

ביאור דברי רש"י
דקאי על השליחים המקבצים נדבות

ויקחו לי תרומה (כה ב.) ופירש רש"י (ד"ה ויקחו) לי לשמי, רבו הרמזים והפירושים בדברי רש"י אלו, ונראה לבאר כונת הפסוק על פי מה שידוע המעשה (בספר שיחות חכמים תל אביב תרצ"ז, עמוד 8, הובא מסיפורי הגאון רבי ראובן מרגליות זצ"ל) שפעם ראה הרה"ק מהר"י מבעלזא זיע"א שני אברכים שהולכים לקבץ נדבות עבור עני אחד, קרא אותם ואמר להם הנה כתיב ויקחו לי תרומה ופרש"י לי לשמי, ומה הכונה בזה, אלא נראה דהנה ידוע כי עיקר כל מצוה היא הכוונה שיהא נעשה לשם ד', והנה בצדקה מצינו שאמר הקב"ה (מלאכי ג ט) ובחנוני נא בזאת, וכן אמרו בגמרא (תענית דף ט.) עשר בשביל שתתעשה, עוד מצינו בגמרא (בבא בתרא דף ט.) הנותן לצדקה בשביל שיחיה בני הרי זה צדיק גמור, ואם כן מתקיים מצוות צדקה לשמה, ותיריך דכל זה שאפשר לכוין לשם קבלת שכר שיקבל, נזכר בדברי הפסוק והגמרא רק כאשר הנותן את הצדקה מכוין לדבר זה, אולם המקבץ צדקה מאחרים הוא מחויב לעשות לשם ד', וזהו שאמרו ויקחו לי תרומה לי לשמי שהלוקחים המה יקחו לשמי.

אין מברכים על מצוות צדקה
שמא יחסר לעני על ידי זה

ונראה לפרש על דרך זה ובענין אחד, על פי הידוע מה שדן בשו"ת הרשב"א (ח"א סי' יח) במה שאין מברכים על מצוות צדקה כמו שאר מצוות, ומשמיה דהרה"ק הר"ב מפרשיסחא זיע"א מובא (ספר שיח שרפי קודש אות תרנ"ז, צדקה אות ז) ליישב

היתה פתוחה לכל עובר ושב, קבלתי את כולם בסבר פנים יפות נתתי לכל אחד כוס יי"ש לחזק את ליבו ולאחר מכן הזמנתי אל השולחן ושמתי לפניו לאכול ממה שהיה עמי בבית, פעמים תפוחי אדמה וחלב, פעמים דגים, ופעמים אף בשר, מששמע זאת המלאך פתח לפניו את השער, ואמר אין אתה טעון בדיקה, מכיון שנתת לאורחים את המיטב שיכולת הנך יכול להכנס אל הגן עדן, והוא כנ"ל שלזכות מצוה זו ענין הלשם שמים עולה לנותן ממה שנותן בעין טובה למקבל.

מדוע לא חייבו את הנותן במצוות צדקה

והסיבה שאכן אמרה תורה כי קיום המצוה לשם שמים יהיה על ידי ההידור אצל המקבל, ולא שיהא הנותן עצמו מכוי לשם שמים, נראה על פי הידוע כי הרבה פעמים הנותן כאשר מקיים מצוות הצדקה אזי הוא עושה מצוה עם עצמו, לפי שהיה מיצר ודואג בלבו עבור העני, וכיון שנתן לו ממון אזי מיישב דעתו בזה, וכידוע עובדא אצל הרה"ק הר"ב מפרשיסחא זיע"א שאמר כי הולך לשבות על שבת קודש בעיר הסמוכה, והאכסניא תהיה אצל אחד החסידים אשר נקט בשמו, החסידים ששמעו מדבר זה, הלכו לבדוק את הבית אם הוא מוכן להכניס הרבה אורחים, ואם מוכבד הוא להכניס את הרבי, כאשר באו לבית החסיד מצאו ערום ועריה ולרש אין כל, וביתו חורבה מיושנת שיש לשפצו ולהרחיבו, מיד נרתמו כולם למלאכה ושיפצו את הבית שיהיה כיאות להכניס את האורח, ומקום לכל החסידים שיבואו לראות עבודת הקודש, כמו כן הביאו כמות של מזונות בשפע רב ומילאו את ביתו מכל טוב, גם קנו לבעל האכסניא של הרבי ולצאצאיו בגדים ונעלים מכף רגל ועד ראש ובגדי חורף ועוד ועוד, אחר שבת כשבא הרה"ק הר"ב מפרשיסחא ליפרד מבעל האכסניא, נתן לו עוד סכום של כסף, שאלו החסיד הלא ממה שרבנו בא אל ביתי לשבות נשאר לי מספיק והותה, ומדוע כעת יוסיף לי עוד, אמר לו בני הנה אמרה תורה נתון נתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו, ואפשר כי הכונה בזה נתן נתן לו שתתן מצוות צדקה, אך תיזהר ולא ירע לבבך שלא יהיה המצוה מפני שנשבר לבבך לראות מצבו, ולכן אתה במצב של בתתך לו, ועל כן החלק הראשון שמלאו ביתך היה מפני שהלב אמר לתת, ועכשיו אחר יש לך כל טוב הנני מקיים מצוות צדקה באמת.

כשמשמח את החתן נתברר כי מה שמשמח אחרים הוא לשם שמים

ועל פי זה נראה נראה לבאר הא דאיתא בגמרא (ברכות דף טו) ואמר רבי

חלבו אמר רב הונא כל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו עובר בחמשה קולות, ויש להקשות בענין זה א. מהו החטא הגדול שחטא האדם שהיה אצל החתן ולא שמחו עד שאמרו עליו שעובר בחמשה קולות, ויבואר על פי מה שיש להקשות עוד בזה מה הפליגו בגודל המשמח את החתן, הרי נאמר (ישעיה סב ה) **משוש חתן על כלה ישיש עליך אלוקיך**, הרי שכאשר רוצים שיהיה השמחה עם השי"ת בתכלית השלימות, משוייגין ליה לשמחת חתן, אם כן ששמחתו כל כך גדולה מדוע דוקא המשמח את החתן זוכה לחמשה קולות, ועל פי הסברא היה מובן יותר שיאמרו שמי שאינו משמח את היתום ומרנין לב אלמנה, או מבקר את החולה ומנחם את האבלים, יזכה לחמשה קולות ומי שאינו עושה כן יעבור, שהרי הם האנשים שצריכים שישמחו אותם, ונראה הכונה בזה כמאמר הרה"ק הר"ב זיע"א, שכל המשמח לב נשבר ונרכה, אף שמקיים מצוה גדולה למאור, מכל מקום הוא גם מיישב את הצער שיש לו במה שחבירו נמצא בעת צרה, נמצא כי שימח הרנין וניחם את מצפוניו לבו גם, משא"כ כאשר בא לשמח את החתן הרי אין כאן מצפוני הלב שצריך לנחם, ומשמחו ממש לשם שמים, ומתגלה כי כל מה ששימח לבבות נשברות לא היה מפני הצער שלו, אלא לשם העני ששימח, ולכן הפליגו בה חז"ל לומר שזוכה לחמשה קולות, כי נתברר על מעשה החסד שלו שהוא בתכלית השלימות, ועל פי זה הטעם שמי שאינו משמח את החתן עובר בחמשה קולות, אין הסיבה על השמחת חתן שנחסר עכשיו, אלא החסרון הוא בכל השמחות ששימח לבבות נשברות, ועתה שראוהו שמשמח רק לבבות נשברות, וחתן שאינו מצטער אינו משמח, נתברר כי כל אלו השמחות אינו אלא להרגיע ולשמח מצפוניו לבו, ועל זה וודאי קא בכינא ועובר על חמשה קולות.

אהרן הכהן רצה הידור מצוה זו

עוד נראה על דרך זה לפרש מה שכתב רש"י (במדבר ח ב, ד"ה בהעלותך) **למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים**, לפי שכשראה אהרן חנוכה הנשיאים חלשה דעתו, שלא היה עמהם בחנוכה, לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקדוש ברוך הוא חייך, שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות, עכ"ל, ויפלא על אהרן הכהן מה חלשה דעתו מנתינת הנשיאים, הרי זכה להיות כהן גדול הנאמר בו כי שפתי כהן ישמרו דעת, ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ד' צבקות הוא (מלאכי ב ז), עוד זאת נכנס לפני ולפנים היום הכיפורים, והוא נושא על לוח לבו את החושן ואורים ותומים, אם כן מה

חלשה דעתו ממצוה זו, עוד יש להקשות מה היתה תשובתו של הקב"ה שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות, מה יש במצוה זו שיש להפיס דעתו, ונראה כי אהרן הכהן נתכוין על דרך שאמרנו, דהנה כל המצוות שנצטווה לקיים מחמת היותו כהן גדול הכל מיד ד' עליו השכיל, לעשות כך וכך, ובדקדוק רב נצטוה מה לעשות, אך הנשיאים שנתנו מצוות צדקה - זה תלוי ברעותא דלבא, ואפשר להוסיף בו, וענין זה רצה אהרן הכהן לקיים, ולכן ענה לו הקב"ה ענין הדלקת והטבת הנרות, ואמרו שמצוה זו מרמז על מצוות חנוכה, והנה בחנוכה נפסק ברמ"א (סי' תרע"ט ב) ויש אומרים שיש קצת מצוה ברובי הסעודות וכו', ונהגין לומר זמירות ושבחות בסעודות שמרבים בהם, ואז הוי סעודת מצוה, הרי שבחנוכה מקיימים בני ישראל ענין של ריבוי בשירות ותשבחות מרעותא דלבא העולה על גדותיו, ועל כן שפיר נח דעתו של אהרן, שבמצוותו טמון הכח שיוכלו בני ישראל להודות ולהלל להשי"ת בכל לב.

מצות צדקה כאשר הנותן מוותר חלק הרוחני עבור המקבל

ונראה עוד כי יש עוד חלק במצוות צדקה שהחלק של המקבל גובר על החלק של הנותן (וכפי שנתבאר לעיל שלא חייבו את הנותן בברכה מפני שלמקבל יהיה יותר בשלימות) - ועל פי מה עובדא שיה אצל אאזמו"ר זיע"א שפעם אחת בשבת זכור נכנס אצל הביהמ"ד וראה אדם יושן אצל הספסל, וצוה לשאול אותו אדם ם יש לו מקום לישון, ואם לא יתן לו לישן במיטתו, והיה זה פלא בעיניו כי היה נזהר בענין זה ביתר שאת, והוא בעצמו לא היה יושן על מטה של אדם אחר, וכאשר שאלתי אותו בענין זה, אמר לי כי זוכר שאביו אדמוה"ז שהיה נזהר ביתר שאת בקדושה וטהרה לבל יגע בבגדו אדם שאינו טהור, ולפעמים אף היה טובל אחר שנגעו בזה, ופעם אחת ראה אברך שיושן כאשר היה קר ואין לו סמיכה להתכסות, על כן נתן את מעילו וכיסה את האברך ההוא שישן, והיינו שוויתרו על עניינים רוחניים כי לקיים מצוות צדקה. ואפשר שזה הכונה ויקחו לי לשמי, היינו שלפעמים יש לקחת את שמו של הקב"ה לתת אותו לאדם אחר, וכנ"ל. יעזור הקב"ה שנזכה להרבות צדקה וחסד ולקרב את ביאת גואלנו משיח צדקינו במהרה בימינו.

לקבלת העלון באימייל: KOLHACHUTZER@GMAIL.COM
להארות והערות: נא להשאיר הודעה במספר המערכת:

079-520-5294